

Ֆրանսիական զենքերակները մէջ ֆարրից աւելի ընդունակներն են եռանդունները կան ե. որ Ալժիրիայի համար Ալբեր Գրեվից աւելի յարմար կառավարիչ կարելի էր գտնել թայց այն հարցը, թէ Ֆրանսիական նշանաւոր շահերը ի՞նչ են գտնուում այժմ միջակ ընդունակութիւնների տէր, թէպէտ և չափից դուրս պատուաւոր և բարեխիղճ մարդկերանց ձեռքին, բոլորովին այնպէս չէ միջոցում, ինչպէս մտածում են բոնապարտեանները և այլ միապետականները։ Այդ հարցը անվճիռ մնաց մինչև անգամ պատգամաւորների ժողովի վիճաբանութիւնների ժամանակ։

Ֆրանսիայի մէջ շատ լաւ հասկանում են այն իսկական պատճառները, որոնք ստիպում են կառավարութեանը ընտրել զենեւրայ ֆարրի նման պատերազմական միջոցներ և Ալբեր Գրեվի նման նահանգապետներ։ Ֆրանսիական հանրապետութիւնը իր տաս տարվայ գոյութեան ժամանակ, խաղաղութիւն պահպանելով, չէր կարողացաւ ստեղծել հանրապետական զենքերակներ։ Մի և նոյն ժամանակ անկարելի է իշխանութիւնը տալ մարշալ Կոնրոյի և Մակ-Մահոնի նման մարտիկանց, որոնք Ֆրանսիական պետական այժմեան կազմակերպութեան բացարձակ թշնամիներ են։ Ֆրանսիայի մէջ այժմ շատ քիչ հանրապետական զենքերակներ կան, որովհետեւ նրանց պէտք էր ընտրել այն երկրասարք օֆիցիւրներից, որոնք զերազանցիկան Ֆրանս-գերմանական պատերազմի ժամանակ։ Գնեւրայ ֆարր սրանց թիւին է և զարմանալի չէ, որ նա վարում է պատերազմական միջոցների նշանաւոր պաշտօնը։ Մինչև հունիսի արշաւանքի ըսկսելը նա համապատասխանում էր իր կոչմանը, բայց Ալժիրիայի մէջ պատահած անաջողութիւնները ցոյց տուին Ֆրանսիայի պատերազմական վարչութեան պակասութիւնները։

Ի՞նչ է պատճառը, որ Ֆրանսիական զենքերակների մէջ շատ քիչ հանրապետականներ կան, որոնցից կառավարութիւնը առանց երկիւղ կրելու կարողանար ազատ ընտրութիւն անել։ Ֆրանսիական զինուորականների սէրը դէպի միապետական ըսկզբունքները նրանով է մեկնում, որ հանրապետութիւնը փառաւոր ընծաներ և վարձատրութիւններ չէ տալիս, որոնք զարգացնում են զինուորականների փառասիրութիւնը։

Հանրապետութիւնը առհասարակ մի խաղաղասէր կառավարութիւն է։ Նա չէ բացանում պատերազմական մարդկերանց առաջ մեծ ասպարէզ, չէ տալիս բարձր տիտղոսներ և կալուածական վարձատրութիւններ։ Այդ է պատճառը, որ Ֆրանսիական զօրքերի կառավարութիւնը յանձնված է համեստ զենեւրայ ֆարրին, իսկ Ալժիրիայի գլխաւորահանգապետի դժուար պարտականութիւնները կատարում է կարինետական զօրժիշ Ալբեր Գրեվի։ Հանրապետական պատերազմական զօրժիշների նոր սերունդը դեռ չէ կարողացել փոխարինել պատերազմական այն մարդկերանց, որոնց Ֆրանսիական հանրապետութիւնը ժառանգել է միապետական կառավարութիւններից։

ԱՒՍՏՐՕ-ՈՒՆԳԱՐԻԱ

Յուլիս ամիսը անմոռաց կը մնայ աւստրիական խմբագրութիւնների համար, որովհետեւ այդ ամսվայ ընթացքում չափազանց շատ լրագիրներ արգելիցան և կտրանտորվեցան։ Պրագայի մէջ կատարված անկարգութիւններից յետոյ երկու շաբաթվայ

ընթացքում ոչ մի օր չէ պատահել, որ 6—8 լրագիրներ չը կալանաւորվէին։ Չեխիայի և Սլովակիայի մէջ մօտ 40 լրագիրներ են կալանաւորված։ Այսպիսի հալածանք դէպի մամուլը երբեք պատահած չէ։ Կառավարութիւնը, ինչպէս երևում է, բաժանում է կիսապաշտօնական լրագիրների այն կարծիքը, որ Պրագայի մէջ պատահած վերադարձական ցոյցերն էին և այդ հիման վրա նա վճռել է վերջ դնել այդ ցոյցերին, խռատութեամբ վարվելով խմբագրութիւնների հետ։

ձմարիտ է, Չեխիայի քաղաքական կուսակցութիւնները օգուտ էին քաղում լրագրական խօսքից ազգային կրքերը զարգացնելու համար, բայց բացառապէս այդպիսի վարմունքը անկարող էր միակ պատճառ լինել Պրագայի մէջ կատարված փողոցային անկարգութիւնների։

Պրագայի անկարգութիւնների ժամանակ մօտ 70 գերմանացի պատգամաւորներ հաւաքվեցին և մի ազդարարութիւն կազմեցին, որ ուղղված էր Աւստրիայի գերմանական ազգաբնակչութեանը։ Այդ ազդարարութիւնը խտտութեամբ յարձակվում է կառավարչական քաղաքականութեան վրա և հրաւիրում է ազգաբնակչութեանը պատրաստվել ավտոնոմիստներին ընդգիմարելու համար։ Նոյն բովանդակութեան ազդարարութիւն կազմեցին չեխական պատգամաւորները։ Կառավարութիւնը ոչ մի խտտութիւն զօրժ չը դրեց դրանց վերաբերութեամբ և պատժեց միայն այն լրագիրներին, որոնք տպեցին այդ ազդարարութիւնները։ Վիեննայի քաղաքային խորհուրդը մի վճիռ կայացրեց, որ պախարակում է կառավարութեան գործողութիւնները Պրագայի անկարգութիւնների ժամանակ։ Խորհուրդը ոչինչ պատիժ չը կրեց, այլ պատժեցան այն լրագիրները, որոնք տպեցին այդ վճիռը։

Չեխական նոր փոխարքայ Շտրաուս ընդունեց տեղական մասնաժողովների անդամներին, որոնց ձառնիկն հետեւեալ պատասխանը տուեց։ «Իբրեւ աւստրիական զենեւրայ ես պարտաւոր եմ առհասարակ ոչ մի քաղաքականութեանը չը մասնակցել և մասնաւոր կուսակցական քաղաքականութեանը։ Ես միատեսակ բարի դիտաւորութիւններ ունեմ թէ չեխերի և թէ գերմանացիների վերաբերութեամբ։ Այժմեան օրէնքները իմ միակ առաջնորդներն են լինեն ազգային սկզբունքները դատելու ժամանակ, որոնց ես յարգում եմ։ Իմ գործունէութեան գլխաւոր նպատակն այն է, որ ազգութիւնները եղբայրաբար համաձայն ապրեն։ Կուսակցութիւնների թշնամական գործողութիւններին ես խռատութեամբ կը վերաբերվեմ, բայց միատեսակ իրաւացի կը լինեմ երկու կողմերի հետ»։

ԱՆԳԼԻԱ

Կայուածական օրէնքի քննութիւնը երկու շուտով կը վերջանայ։ Անգլիական կառավարութիւնը հաւատացած է, որ այդ օրէնքը կընդունվի և լորդերի ժողովից, և այդ պատճառով պատրաստութիւններ է տեսնում օրէնքը գործադրելու համար։ Այժմ նա գրադրած է այն երեք հաւատարմատարներին ընտրութեամբ, որոնք պէտք է մասնակցեն կալուածական դատարանին, որ իրանգիայի մէջ վերանորոգութիւններ մտցնելու համար գլխաւոր զօրժիշ կը լինի Շուտով այդ երեք անդամները

րի անունները կը յայտնվեն պարլամենտին։ «Times» լրագրին Հնդկաստանից հաղորդում են, որ Էյլեր-Խան հասել է Հայդերաբադ։ Աֆգանական էմիրի զօրքերը ուղեւորվում են դէպի Կանդահար և Գիրշիկ։ Յայտնի չէ էմիրը հեռացել է Կարուլից, թէ դեռ ևս այնտեղ է։ Կարծում են, որ այժմ Հերատի մէջ բոլորովին զօրքեր չը կան և եթէ էմիրի զօրքերը այժմ յարձակվեն Հերատի վրա, Էյլեր-Խան շատ կը դժուարանայ։ Գժուար է եմիւրի, որ Աբդուրահմանի նման մի փորձված զօրապետ օգուտ չը քաղէ այդ հանգամանքից։

Անգլիական նախկին դեսպանը Կ. Պոլսի մէջ, Գօշէն մի հաշիւներ կայացրեց իր ընտրողներին իր գործունէութեան մասին։ Նրա ունեկցիւնները իմացան, որ բաւական դժուար և ծանր բանակցութիւնների ժամանակ Բ. Կրան հետ, մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչները համաձայնութիւն պահպանեցին և միաբանութեամբ ձգտում էին պահպանել խաղաղութիւնը Արեւելքի մէջ։ Այդ ծառի մէջ նշանաւորն այն էր, որ Գօշէն չափազանց դժուար էր Աւստրիայի գործունէութիւնը։ Գեսպանը չէ նկատել, որ Աւստրիան նուաճողական նպատակներ ունենար Թիւրքիայի վերաբերութեամբ։ Անգլիան աշխատել է Գերմանիայի հետ համաձայնութեամբ գործել այդ պետութիւնների մէջ որոշված նախագծի համեմատ։ Բանակցութիւնների ղեկավարութիւնը յանձն է առել իշխան Բիսմարկ Անգլիայի առաջարկութեամբ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Լրագիրների մէջ կարդում ենք, որ Ֆրանս-Գիւլիէ կայսրը կը տեսնվի Վիեննայի կայսրի հետ Գաշտէյնում, յուլիսի վերջերին, ինչպէս որ պաշտօնապէս կարգադրված է։ Երկու պետութիւնների միջոցաւ օրգանները հաստատում են, որ այդ տեսնութիւնը միայն քաղաքավարութեան և անձնական բարեկամութեան հետեւանքն է, առանց որ և է քաղաքական շարժառիթների։ Աւստրիայի և Գերմանիայի բարեկամութիւնը արդէն կատարված իրողութիւն է, և այդ բարեկամական կապերը չեն կարող սրանից ամուր կապված լինել։ Այնու ամենայնիւ չը կայ ծուխ առանց կրակի, և շատերը հաւատացած են, որ Գաշտէյնում կը կատարվեն բարեկամական բանակցութիւններ քաղաքական նշանաւոր հարցերի վերաբերութեամբ, մանաւանդ որ բարձր Հայմլէյն և իշխան Բիսմարկի գլխաւորութիւն ունէին տեսակցել միմեանց հետ Աւստրո-Ունգարիայի արեւելեան պրօպագանդայի մի քանի կառավարիչների մասին անձնապէս բացատրութիւններ տալու համար։

—Փարիզից լրագիրներին հաղորդում են, որ Ֆրանսիական կառավարութիւնը վճռեց արտաքին Ֆրանսիայի մի քանի կարկանդակներին, որոնք նոր ապստամբութիւն էին պատրաստում Ալպանիայի մէջ։

—«Temps» լրագիրը հաղորդում է, որ փարիզի քաղաքային խորհրդում հակասեմիտական առաջին փորձն արվեցաւ։ Խորհրդի պահպանողական անդամներից մէկը մատնանիլ արաւ չրէական կրօնական պրօպագանդայի վրա քաղաքային ուսումնարաններում Յայտնվեցաւ, որ Բօտշիլդենի րի տունը այս տարի իր սրբանոցներում և ուսումնարաններում նախկին տարիներից աւելի շատ երեխաներ է ընդունում, և այդպիսով օգնում է և բազմաթիւ ծնողներին։ Այս «զաղանիքը» բացվեցաւ և առիթ տուեց վերոյիշեալ պահպանողական անդամին մերկացնելու հրէական վտանգաւոր պրօպագանդան։ Այդ մերկացումը այնու ամենայնիւ, առանց հետեւանքի մնաց։

—Կ. Պոլսից գրում են լրագիրներին, որ Սուլթանը յետաձգեց պետական յանցանքների դատաւճիւր մինչև բայրամի տոնների վերջը։ Այդ ժամանակամիջոցում կը շրտաւարակի իշխան Եւսուֆ-Իզեդինի մէկ գրութիւն, որից կերեայ թէ նախկին սուլթան Մուրադը անհաշտ ատելու

թեամբ հալածում էր Աբդուլ-Ազիզի ընտանիքը։ Զմիւռնիայում բանտարկված Մեհմէդ-Բուշտի-փաշայի դրութիւնը այն աստիճան վատացաւ, որ շուտով սպասելի է նրա մահը։ —«Daily News» լրագրին հաղորդում են, որ Միդհատ-փաշա վճռեց անձնասպանութիւն գործել։ Նա փորձեց իր երակները մկրատով կտրել, ապացուցելու համար այդպիսի ինքնասպանութեան կարելիութիւնը։ Նրան արգելեցին, և սուլթանը, կանչելով նրան իր մօտ, իր ցաւակցութիւնը յայտնեց նրա դիտաւորութեան մասին։ Միդհատը պատասխանեց, որ իր կեանքը անօգուտ է դարձել և խնդրում է միայն մէկ ողորմութիւն՝ կախելու տեղ՝ հրացանադարկ անել նրան։

—Փարիզից հեռագրում են, որ պատգամաւորների ժողովը ընդունեց պարտաւոր ուսման օրինակի, մերժելով սենատի արած փոփոխութիւնները։

—Կ. Պոլսից «Голосъ» լրագրին հեռագրում են, յուլիսի 24-ին, որ նախկին սուլթան Աբդուլ-Ազիզի սպանութեան մէջ մասնակցող բոլոր անձանց մահուան պատիժը փոխարինված է բանտարկութեամբ։

—Հռոմից «Daily News» լրագրին, յուլիսի 21-ից հեռագրում են հետեւեալը։ «Երէկ, երեկոյան— Մարգարիտա թագուհու անուանակոչութեան օրը—ի պատիւ նորա ցոյցեր եղան։ Անգլիան բազմութիւնը, առջեկից երեք զոյնի դրօշակը տանելով և օգը արմիկով հաւատարիմ հպատակութեան բացականչութիւններով, կանգնում էր կղերական արխամբրատայի անկրի առաջ լծող կորչեն կղերականները՝ աղաղակներով, և յետոյ երկույնեան մօտ տասը ժամին ամբողջ «Piazza Colonna»-ից շարժվեց դէպի Կապիտոլ, ուր սինիօր Արմիլինի, որը քաղաքագլխի պաշտօն է կատարում, կարգաց թագուհուց ստացած հեռագրից որպէս պատասխան քաղաքային խորհրդի կողմից նրան մատուցած շնորհաւորութեան։ Ձը նայելով որ Արմիլինի խրատեց ամբողջին՝ հակակղերական ցոյցերը վերջացնել, որ յուլիսի 12-ից այստեղ ամեն երեկոյ կընկուծ են, ամբողջ աղաղակեց։ Վճռող կորչեն կղերականները, Եւսու ցալու ժամանակ գերմանական զենսպանատան առաջ անցնելով, որ լուսաւորված էր, ամբողջ աղաղակեց։ Կեցցեն մեր բարեկամները»։

ԻՍԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Լոնդոնում, յուլիսի 19-ի գիշերը, մեռաւ Ուէստմինստերեան Միաբանութեան յայտնի դէկան Սաէնլի։

Տունիսի լիազօր Մուստաֆա-Բէկ-Իզմայիլ մէկ եկեղեցի նախելու ժամանակ փարիզում, Բէյ աբդուլային ընծայեց 500 Ֆրանկ եկեղեցու պէտքերի համար։ Արեւմտ չը կարողացաւ իր պարմանքը չը յայտնել, յազուա թրիտոնէական եկեղեցու այդպիսի դժարերութեան առիթով մէկ մահմետականի կողմից։ Մուստաֆան փոխադրաբար նկատեց արեղային։ Երկու կրօնները զանազան ճանապարհներով դիմում են մէկ նպատակի,—յարգանք սերմանելու։ Դէպի բարձրագոյն էակը և մարդկային ցեղի լուսացնելուն Միւս աշխարհում մենք բոլորս մէկ ենք»։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՐ, 21 յուլիսի։ «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է. թագաւոր Կայսրը և թագուհի Կայսրուհին, երէկ, յուլիսի 20-ին աջողութեամբ բարեհաճեցին Նիժնի-Նովոգորոդ հասնել և այցելեցին նոր մայր-եկեղեցին տօնավաճառի վրա։ Մայր-եկեղեցին երէկ օծվեցաւ։ Կայսրի և Կայսրուհու ճանապարհորդութեան ժամանակ ժողովրդի հիացումը անկարագրելի էր։ «Голосъ» լրագիրը հաղորդում է, որ երէկ զենեւրայ Սիբորգով հասաւ Ս. Պետերբուրգ։

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԹԻՐ, 21 յուլիսի։ Պետական բանկի 50% տոմսակը առաջին շրջանի արժէ 95 ռ. 50 1/2 Կ., երկրորդ 94 ռ. 37 Կ., երրորդ 94 ռ. 75 1/2 Կ., չորրորդ 94 ռ. 12 1/2 Կ., ներքին առաջին 50% փոխառութեան տոմսակը արժէ 226 ռ., երկրորդ 224 ռ. 50 Կ., արեւելեան առաջին փոխառութեան տոմսակը արժէ 91 ռ. 87 Կ., երկրորդ 92 ռ., երրորդ 91 ռ. 75 Կ., ոսկի 7 ռ. 78 Կ.։ Թուսաց 1 ռուբլ Լոնդոնի վրա արժէ 25,75 պէնս, ռուսաց 100 ռ. Համբուրգի վրա արժէ 219 մարկ, 87 պֆ., ֆարիզի վրա արժէ 270 Ֆրանկ 25 սանտիմ։ Բօրսայի տրամադրութիւնը ամուր է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ